

SUKAKTYS

PRELATAS ANTANAS LEONARDAS RUBŠYS
(1923 11 05–2002 08 27)

Prelatas A.L.Rubšys anksčiau ar vėliau turėjo visam laikui sugrįžti į gimtąją žemę, kurią karštai mylėjo ir į kurią po Atgimimo kasmet atvykdavo dėstyti Šventąjį Raštą aukštosiose mokyklose. 2002-aisiais kaip įprasta rengėsi kelionei į Lietuvą. Liepos mėnesį iš Niujorko rašė: „Į Lietuvą vyksiu rugpjūčio 26-ąją. Dėstysiu Vytauto Didžiojo universitete du mėnesius. Mėginsiu spartinti Naujojo Testamento leidimą“. Deja, rugpjūčio 27-ąją mirė ne tėvynėje, o Niujorke, prieš savaitę ištiktas insulto. Po iškilmingų šermenių Manhatano kolegijoje, kur prelatas 43 metus gyveno, dėstė ir apaštalavo, jo brolis Matas rugsėjo 5 d. parvežė tik jo pelenus į Vilnių. Oro uoste laukė artimieji. Vysk. Juozas Tunaitis vadovavo maldai, pašlakstė karštą, nulydėjo į Arkikatedrą. Tos pačios dienos vakare ir kitą rytą – gedulinės šv. Mišios: kardinolas, daug vyskupų, kunigų, tikinčiųjų meldė Velioniui amžinojo atilsio. Iš Vilniaus išlydėtas į Žemaitiją, pro gimtuosius Bučius, buvo atvežtas į Laukuvą. Čia po šv. Mišių tradiciniai „Kalvarijų kalnai“. Kitą dieną į Laukuvos bažnyčią rinkosi kraštiečiai, studentai, giminės. Telšių vyskupas Jonas Boruta, SJ, drauge su vyskupu emeritu Antanu Vaičiumi ir daugybe kunigų koncelebravo gedulines Mišias. Giedojo Telšių seminarijos choras. Prelatas Antanas buvo palaidotas šventoriuje. Vilniuje ir Laukuvoje tomis dienomis ne vienas pasakė, kad laidojamas ne tik kilnus kunigas, Šventojo Rašto vertėjas bei tyrinėtojas, sumanus pedagogas ir talentingas rašytojas, bet ir Dievo žmogus.

Gausi Rubšių šeima. Tėvai – Barbora ir Matas – augino aštuonis vaikus. Keturi „pasiliko ant žemės“, kiti keturi išėjo mokytis. Padėjo švie-suolis Šilalės vaistininkas Simonas Gaudešius. Šilalės gimnaziją baigė Antanas, Matas, Apolonija (Jacikevičienė) ir Teresė (Ūksienė). Visi gabūs, linksmi, kaip Žemaičiuose sakydavo: „Tink pri tunciaus ir pri rožunčiaus“. Visi keturi tapo pedagogais. Teresė poetė. Antanas sportininkas, klasės pažiba. Baigė gimnaziją 1943 m. Nemažam mergaičių nustebimui – „kas jau kas, tik ne Rubšys!“ – įstojo į Telšių kunigų seminariją.

Neramūs buvo laikai. Dar gimnazijoje būdamas Antanas buvo suimtas, Tauragėje kalintas, nualintas; galop tėvukui Rubšiui maldaujant iš

kalėjimo paleistas. Telšių seminarijoje mokėsi tik metus. Šiems dar neįpusėjus, seminarijos rūmus užėmė vokiečiai. Antanas su kitu klieriku apsigyveno Ežero gatvėje. Po vasaros atostogų sugrįžus į Telšius, artėjant frontui, klierikams buvo pasiūlyta persikelti į Vokietiją, į Eichšteto (Bavarija) aukštąją teologijos-filosofijos mokyklą. Nuotykinga kelionė pėsčiomis su maišu ant pečių iki Kretingos. Iš ten traukiniu ant platformos su sužeistais kareiviais iki Karaliaučiaus, o toliau perpildytuose vagonuose per sugriautą ir vis dar be paliovos daužomą Vokietiją.

Kadangi Eichšteto priemiestyje buvo amerikiečių belaisvių stovykla, miestelis nebuvo apmėtytas bombomis. Į seminariją susirinko 79 lietuviai ir keletas vengrų. Vokiečių klierikų mažiau nei dešimt, ir tie visi sužeisti, grįžę iš fronto. Šalia vokiečių vadovybės antruoju rektoriumi buvo Bibliikumą baigęs prel. Ladas Tulaba, paskatinęs ir Antaną Šventojo Rašto studijoms. Pagrindinė kalba buvo vokiečių; Antanas greit ją išmoko draugaudamas su vokiečių klieriku Jozefu Dostu. Neužmiršo Lietuvoje pramoktų prancūzų, rusų, lotynų ir graikų kalbų. Čia susipažino su hebrajų kalbos pradmenimis. Juos dėstė prof. Rehmas. Mokė daug kitų sumanių, patrauklių dėstytojų: Graberis, Fleišmanas, ypač garsus viduramžių scholastikos žinovas Martynas Grabmanas, kasdien ateidavęs aukoti šv. Mišių į Angelų Sargų bažnyčią, kur klierikai rinkdavosi melstis. Eichšteto seminarijoje buvo ideali aplinka tiems, kurie tvirtai pasiryžę siekė kunigystės ir nuodugnesnių mokslinių studijų. Čia Antanas ir baigė Telšiuose pradėtus filosofijos mokslus.

1945 m. karui pasibaigus, Vokietijoje gyvenę lietuviai dvasininkai sumanė kurti savo kolegiją Romoje. Dvidešimt gabetesnių klierikų, tarp jų ir Antanas, iš Eichšteto buvo išsiųsti į Romą. Čia jau buvo atvykęs prel. L. Tulaba, paskirtas kurti kolegiją ir jai vadovauti. Vargais negalais buvo sutvarkytos buitinės sąlygos. Grigaliaus universitetas studentų neglostė – ketveri teologijos studijų metai (1945–1949), drauge kopiant laiptais į kunigystės šventimus. Grigaliaus universitetą Antanas baigė teologijos licenciato laipsniu, o kunigystės šventimus priėmė Laterano Bazilikoje 1948 m. gruodžio 18 d. Romoje mokėsi dar trejus metus Popiežiniame Šventojo Rašto institute – Biblikume (1949–1951; 1957–1958), gavo licenciato laipsnį ir instituto baigimo diplomą. Vėliau į Romos popiežinę lietuvių kolegiją atvykdavo lyg namo. Paskutinį kartą Romoje viešėjo 2002 m. gegužės 19–28 d. Čia būdamas išvertė Teilhardo de Chardino himną visatai, kuris išspausdintas žurnale „Katalikų pasaulis“ (2002, Nr. 5(148), p. 28–29), jau po prelado Antano mirties. „Esame nuostabaus medžio pumpurai ir lapai, medžio, ant kurios subręsta vaisiai tinkamu metu ir tinkamoje vietoje“, – tai tarsi paties vertėjo dvasiškas testamentas.

Kas surinks prelato Antano subbrandintus vaisius, kuriuos jis bėrė Amerikoje ir Lietuvoje auditorijose, bažnyčiose, žurnaluose, periodinėje spaudoje! Šventąjį Raštą dėstė San Diego kunigų seminarijoje (1953–1957), Manhatano kolegijoje Niujorke (1959–1993), protarpiais Jonkerso kunigų seminarijoje, o nuo 1990 m. ir Lietuvos aukštosiose mokyklose bei seminarijose. Parašė knygas: „Raktas į Naująjį Testamentą“ (2 tomai), „Raktas į Senąjį Testamentą“ (3 t.), „Šventojo Rašto kraštuose“ (2 t.), „Islam: religija, kultūra, valstybė“, „Dvasia gaivina, raidė užmuša“, „Ateikite ir pamatykite“. Paskelbė apie 150 mokslinio pobūdžio ir Šventojo Rašto populiarinimo straipsnių bei pokalbių „Aiduose“ (dabar „Naujasis židinys-Aidai“), „Lietuvos moksle“, „Tėviškės žiburiuose“, „Drauge“, „Žemaičių saulutėje“, „Laiškuose lietuviams“, „Akiračiuose“, „Logose“ ir kitur.

Lietuvos Vyskupų Konferencijos paskatintas, vysk. Pauliaus Baltakio raginamas, prel. Antanas Rubšys 1990 m. pradėjo versti Senąjį Testamentą iš pirminių hebrajų, aramėjų ir graikų kalbų. 1997 m. vertimą baigė. Kartą jis prisipažino: „Versti labai sunku“. Vis dėlto, pasak kun. Vaclovo Aliulio, darbas ėjo neįtikėtinai sparčiai. Pristatydamas viso Šventojo Rašto – Senojo ir Naujojo Testamento – vertimą iš originalo kalbų į lietuvių kalbą vienoje knygoje, kardinolas Audrys Juozas Bačkis įžanginiame žodyje rašo, kad prel. Antanas „Dievo įkvėptus žodžius, tarsi medelį persodino iš svetimios žemės į lietuvišką sodą“ („Šventasis Raštas: Senasis ir Naujasis Testamentas“, 1998, p. IX). O per laidotuves pasakytame pamoksle kardinolas taip įvertino Velionį: „Visą save kunigas Antanas atidavė Dievo žodžiui, kuris kaip gyva versmė tryško, paliesdamas kiekvieną, turėjusį laimės sutikti, girdėti, kalbėti su kunigu Antanu“ („Katalikų pasaulis“, 2002, Nr. 3(146), p. 9).

Prel. Stasys Žilys